

Förhandlingssektionen
Ossian Wennström

Socialdepartementet
10333 STOCKHOLM

Grundpension SOU 2019:53

Sammanfattning (SKR:s sammanfattande ställningstaganden)

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Garantipensionsutredningens betänkande SOU 2019:53 Grundpension. SKR har inget att erinra mot utredningens förslag.

Sveriges Kommuner och Regioners synpunkter

Bakgrund till Grundpensionsutredningen

Garantipensionsutredningen, SOU 2019:53, tillsattes efter att en dom från EU-domstolen i december 2017 (i målet Boguslawa Zaniewicz Dybeck mot Pensionsmyndigheten, C189/16, ECLI:EU:C:2017:946) förändrade förutsättningarna för utbetalning av garantipension till förmånstagare som är födda 1938 och senare.

EU-domstolen kom bland annat fram till att den svenska garantipensionen är en så kallad minimiförmån, vilket i praktiken innebär att skyldighet att betala ut inte längre finns när en förmånstagare är bosatt i annat EU-land (även EES och Schweiz). Följden av detta kan bli att förmånstagare som idag är bosatta utomlands och som hittills har haft rätt till svensk garantipension riskerar att få sin allmänna pension sänkt. Detta kan också drabba pensionärer som flyttar utomlands. En annan följd av domen är att det inte är möjligt att upprätthålla det nuvarande kravet på anknytning till Sverige för att erhålla garantipension. Utöver garantipensionen påverkas även förutsättningarna för utbetalning av förmånen garantipension till omställningspension (som kan utgå till efterlevande).

Regeringen har bedömt att garantipension och garantipension till omställningspension, i avvaktan på resultatet av föreliggande utredning, kan utbetalas med oförändrade belopp till personer bosatta utomlands.

Förslagen i korthet

Utgångspunkten i utredningens förslag är att föreslå ändringar som innebär att berörda svenska förmåner inte förändras i sin grundläggande konstruktion, att förmåner kan fortsätta utgå på det sätt som lagstiftaren avsett, men utan krav på samordning enligt reglerna för minimiförmåner.

Vad gäller den nuvarande garantipensionen i det allmänna pensionssystemet föreslår utredningen att förmånen ska, för personer som är födda 1938 eller senare, ersättas av en ny förmån kallad grundpension. Den nya förmånens belopp ska i huvudsak motsvara garantipensionens nuvarande nivå och på motsvarande sätt avtrappas mot de inkomstgrundade delarna inom den allmänna pensionen. Grundpensionen föreslås tjänas in av den försäkrade och beräknas utifrån den tid som personen har arbetat eller varit bosatt i Sverige. Viktigt för utredningen har varit att definiera grundpensionen som en allmän ålderspensionsförmån med tydliga regler för intjänande och inte blott som en utfyllnad av eller tillägg till det allmänna systemets inkomstgrundande förmåner. Avsikten har även varit att på motsvarande sätt tydliggöra skillnaden mot äldreförsörjningsstödet och bostadstillägget som båda syftar till att säkerställa en skälig levnadsnivå.

Förslaget om att ersätta den nuvarande garantipensionen med förmånen grundpension innebär, förutom namnbyte och förtydligat syfte, även viss förändring avseende förmånens utformning. Denna förändring handlar om att tillgodoräkandet av försäkringstid breddas så att försäkrad både kan tillgodoräkna sig bosättningstid och arbetad tid. Som försäkringstid föreslås att även kalenderår ska räknas under vilka det för en person har fastställts pensionsgrundande inkomst eller pensionsgrundande belopp för sjuk- eller aktivitetsersättning som för kalenderåret uppgår till lägst ett inkomstbasbelopp (66 800 kr år 2020). För att erhålla grundpension krävs dock minst tre års försäkringstid och varje år med försäkringstid föreslås ge rätt till motsvarande 1/40 av den högsta grundnivån (motsvarande gäller idag för garantipension).

Utredningen motiverar förändringen som ett sätt att ytterligare betona kravet på anknytning till Sverige. Förändringen tillsammans med namnbytet innebär vidare ett ytterligare förtydligande av att förmånen inte är utformad som en "specifik garanti" vilket var ett viktigt skäl i EU-domstolens bedömning att den svenska garantipensionen är en minimiförmån.

Utredningen innehåller även förslag om att ersätta garantipension till omställningspension med omställningspension i form av grundpension samt förslag om anpassningar i utformning av sjuk- och aktivitetsersättning i form av garantiersättning. Även dessa förslag syftar till att gällande förmåner kan fortsätta utgå

på det sätt som lagstiftaren avsett, men utan krav på samordning enligt de särskilda reglerna för minimiförmåner.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 december 2020 men tillämpas från och med den 1 januari 2021. Personer som vid utgången av 2020 har garantipension eller garantipension till omställningspension föreslås ha rätt till grundpension respektive omställningspension i form av grundpension utan krav på ny ansökan.

Konsekvensanalys

Utredningens bedömning är att förslagen sammantaget får mycket begränsade ekonomiska effekter och inte heller kommer att påverka kommuner och regioner. Genomförs förslagen påverkas dagens pensionärer inte av förändringen och därmed påverkas inte heller statens utgifter för grundskyddet genom införandet av de nya reglerna. SKR gör samma bedömning som utredningen förutsatt att utredningens förslag genomförs. Skulle förslagen däremot inte genomföras anser SKR att konsekvenserna är mer svårbedömda. Vilken skulle exempelvis den långsiktiga effekten kunna bli ifall det inte är möjligt att upprätthålla det nuvarande kravet på anknytning till Sverige för att erhålla garantipension?

Sveriges Kommuner och Regioner

Agneta Jöhnk